

Dopřejte dětem tvořivé prázdniny

Logika vás vezme od A do Z, představivost kamkoliv! To řekl Albert Einstein a dodal, že hra je jeden z nejefektivnějších způsobů, jak zjednodušit život, a že v dospělosti jsme si hrát zapomněli. V době, kdy už je učivo pomalu probrané a prázdniny za dveřmi, bychom si měli hry, imaginaci a kreativní aktivity pustit víc k tělu.

TEXT: DANIELA KRAMULOVÁ

Děti jsou přirozenými inovátory s mocnou představivostí a kreativita nabízí řadu intelektuálních, emocionálních, dokonce i zdravotních výhod, tvrdí Margarita Tartakovsky, editorka webu PsychCentral, který se věnuje tematicce mentálního zdraví, kreativity, psychologie a řeči těla. Tartakovsky hovoří rovněž o zdravotnických studiích potvrzujících, že kreativita pomáhá dětem rozvíjet sociální dovednosti, sebejistotu, zlepšuje jejich učení, a dokonce přispívá k lepšímu vyrovnávání se s bolestí.

Cesty, jimiž můžeme dětskou tvořivost podpořit, jsou přitom mnohem méně náročné a sofistikované, než si mnozí myslí. Prázdninové cestování a pobyty, ale i volnější režim, výlety a školy v přírodě nabízejí skvělé příležitosti.

01 Vytvořte prostor pro dětskou tvořivost

Žádná luxusní herna ani sál plný nejmodernějších technologií - prostě místo, kde dítě může volně tvořit a hrát si. Třeba koutek s krabicí lega nebo jiných stavebnic. Vůbec není nutné, aby se stavětelé přesně drželi návodu, a už vůbec bychom nad nimi neměli stát a dávat nevyžádané rady, kam který díl správně patří a jak vyobrazený model nejrychleji postavit.

Rájem pro rozvoj dětské kreativity jsou kůlny, komory-kramárny nebo půda u babičky na chalupě, kde je k máni nejrůznější předpotopní harampádí, hračky nebo kufry se starým oblečením, s nímž se může bez obav experimentovat - rozebírat a sestavovat něco nového, převlékat se, stříhat a šít. Anebo místo, kde se dá volně kreslit,

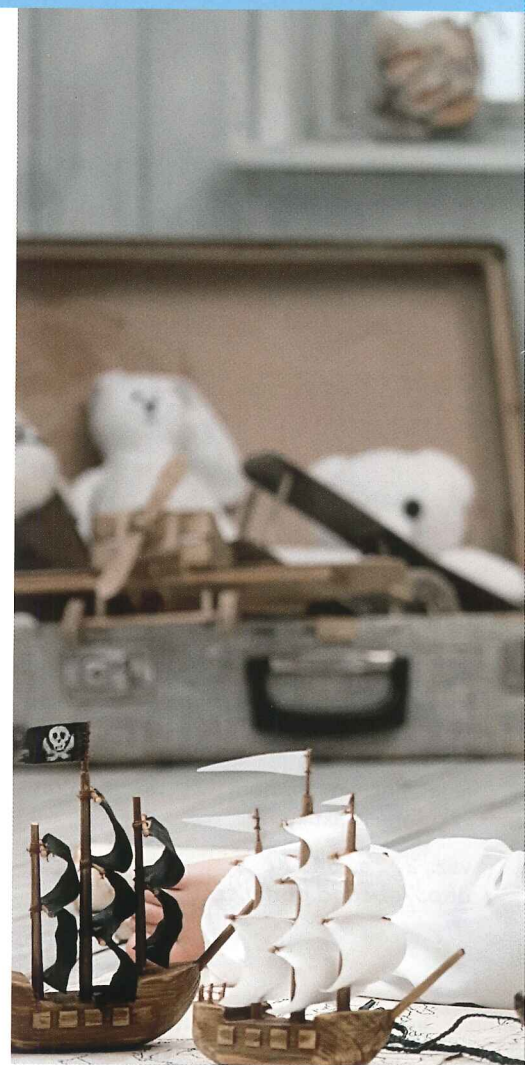
malovat, bez obav patlat modelínu či lepidlo. Důležité je, aby dítě vědělo, že je to prostor, kde se může - v rámci předem stanovených pravidel - chovat zcela svobodně.

02 Dopřejte mu volný čas

Školní měsíce znamenají pro žáka kromě každodenní docházky do školy také pravidelné kroužky, kurzy, tréninky. I v tomto období potřebuje dítě jako každý z nás trochu skutečně volného, zvenčí neorganizovaného času pro sebe. O prázdninách bychom měli porci volna ještě zvýšit - těm, kteří mají zkušenost s dítětem visícím hodiny na síti, se to nejspíš zdá jako nesmyslná rada z dob, kdy si děti ještě uměly samy normálně hrát. Není nesmyslná, jen může být náročnější na nenásilnou nabídku herních kulís v prostředí, kde nelze neomezeně nabíjet mobily a čerpat data - zvláště pokud si ani my nedokážeme volný čas bez elektronických komunikátorů vůbec představit.

03 Pomozte dětem aktivovat smysly

Slaná voda, pouštní písek, vůně orientálního tržiště... Samozřejmě může být, ale díky představivosti se dá cestovat a zažívat dobrodružství na safari klidně u jihočeského rybníka. Jaká zvířata bychom mohli na africkém safari potkat? Jaké by asi vydávala zvuky? A co by nás čekalo na výletě do Antarktidy a jaké věci bychom si s sebou měli zabalit? V rámci trénování smyslů můžeme zkoušet chodit naboso po odlišných površích, poslepu ochutnávat různé zmrzliny, čichem poznávat bylinky.

04 Trénujte představivost a kreativní slovník

Vystupte z myšlenkových stereotypů - vymýšlejte například, jak by se dala běžná věc využít jinak. Slovní fotbal, hry typu na co právě myslím?, hledání synonym nebo věci či zvířata začínajících na určité písmeno jsou ideální zábavou na cesty autem. Přispívají k rozvíjení slovní zásoby, pohotovosti, představivosti. Úskalím snad může být jen vybalancovat úroveň hry pro děti různého věku a znalostí tak, aby měl každý šanci uspět. Raději kladme důraz na společnou zábavu než na soutěživost a počítání bodů. Se staršími dětmi můžeme hádat a doplňovat známé hlášky z filmů, texty, názvy písniček a oblíbené interprety či sportovce. Je to zároveň i docela zajímavý test o tom, nakolik jsme se vzdálili zájmům svých dětí.

05 Zkustejte nové věci

Všímejte si, co máte kolem sebe nového, a mluve spolu o tom. Každý si možná všimne něčeho úplně jiného - i to může být zajímavá zkušenost. Vyzkoušejte novou hru nebo sport anebo se domluvte, že to, co děláte obvyklým způsobem, nějak změníte - třeba jen

dočasně. Letní cestování si říká o drobné experimenty s ochutnávkou neznámých jídel.

06 Boží nápad a maxiúlet

Se staršími dětmi si můžeme společně povídat o tom, jak jsme kdo přistupovali k řešení určitého problému, co jsme mohli udělat jinak, co nás napadlo hned a co později. Zvláště pro skupinovou práci s dětmi je vhodné nechat děvčata a chlapce volně říkat a zapisovat nápady ke zvolenému tématu nebo používat myšlenkovou mapu. Než se pustíme do práce, měli bychom oprášit své znalosti o brainstormingu a nezapomínat, že je třeba navodit bezpečnou, uvolněnou atmosféru a cílem není hodnotit či značkovat nápady na dobré a špatné. Každý z nich má právo na život – a klidně můžeme společně zkoumat, co všechno by s ním bylo spojené a kam by nás vedl.

07 Pomozte dětem nacházet, co je baví

Budeme-li nějaký čas pohromadě v jiném prostředí a v méně standardních situacích, než na jaké jsme zvyklí, máme šanci vidět i děti trochu jinak, ať už jsme

rodiče, prarodiče, nebo pedagogové. Věnujme pozornost jejich zájmům a pokusme se i v budoucnu jim dát prostor, nabízet materiál a aktivity, které zájem podpoří. Možná budeme moci leccos udělat v některém z předmětů a zasloužíme se o rozvoj nejrůznějších talentů svých žáků a třeba jim i pomůžeme lépe se rozhodnout, kam by se po základce chtěli vydat.

08 Vyhněte se vedení

Díky neurozobrazovacím metodám mozku lze demonstrovat, že od útlého věku jsou děti schopné vytvářet a měnit intuitivní teorie světa způsobem v mnohém podobným tomu, jakým pracují vědci. Tvrdí to americká profesorka psychologie Alison Gopniková, která zkoumá, jak děti objevují svět. Na základě vědeckých poznatků svého týmu říká, že síla raného mechanismu kauzálního učení je mnohem větší, než jsme si dosud mysleli. Když děti ponecháme bez okamžité pomoci, přijdou vlastní tvořivou unikátní cestou na to, jak problém vyřešit. Neustálým vedením a opravováním jejich pokusů je o tento tvořivý potenciál můžeme postupně připravit.

Pěstujte tvůrčí atmosféru

Možná bychom si měli ve zkratce zopakovat, čím se vyznačuje přístup podporující tvůrčí řešení a jak vypadá jeho opak.

Kreativitu podporuje důraz na cíle, podpora samostatnosti, vyhledávání podnětů a příležitostí, změna, novost, ochota přijímat odpovídající rizika, otevřenost, uvolněnost, důvěra, pozitivní stimulace, orientace na mírně vyšší náročnost, podpora kritického myšlení. V případě práce se skupinou pak také decentralizace, neformálnost, spolupráce a vytváření horizontálních vazeb, odborná autorita a kontakty s odborníky.

Tvůrčí řešení a kreativitu omezuje důraz na procesy, činnosti a prostředky, vnučování úkolů, omezování podnětů, přednostní orientace na současné problémy (bez prostoru pro plány a vize), centralizace, formalizace, šablonovitost, detailní kontrola postupů, vytváření závislých vztahů zejména vertikálním směrem, důraz na jistotu místo hledání, alibismus, rutina, prosazování administrativní autority a demonstrace převahy, orientace na průměrnost, nedůvěra, kontrola jednání, vyžadování poslušnosti, nadměrná sebekontrola.